

ПРОГРАМА
ЗА
НАДЗОР И КОНТРОЛ НА БОЛЕСТТА АФРИКАНСКА ЧУМА ПО СВИНЕТЕ
В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2019 – 2021 г.

1. Идентификация на програмата

Държава членка: **Република България**

Заболяване: **Африканска чума по свинете**

Период на изпълнение: **2019 – 2021 г.**

Референции към този документ:

1. Закон за ветеринарномедицинската дейност;
2. Наредба № 102 от 21.08.2006 г. за профилактика, ограничаване и ликвидиране на болестта африканска чума по свинете (АЧС), която въвежда изискванията на Директива 2002/60/ЕС в националното законодателство;
3. Решение на Комисията 2003/422/ЕО за одобрение на Наръчника за диагностика на африканската чума по свинете.
4. Практическо ръководство за борба с Африканската чума по свинете

За контакт:

Отдел „Здравеопазване на животните“,

Дирекция “Здравеопазване и хуманно отношение към животните
и контрол на фуражите”

Българска агенция по безопасност на храните

бул. „Пенчо Славейков“ 15А

1606 София, България

тел. +359 2 915 98 42

E-mail: ahwfc@bfsa.bg

2. Исторически данни за епизоотологията на заболяването в Р България:

Към настоящия момент АЧС е ендемична за повече от 20 страни в Африка. За Европа е ендемична от 1978 г. само на остров Сардиния в Италия. През м. юни 2007 г. навлиза в Грузия през пристанище Поти и бързо се разпространява в региона, като засяга Кавказките страни и Русия. До 2013 г. огнища на болестта са констатирани в страни в непосредствена близост до границите на ЕС. През 2014 г. болестта прониква в държави-членки, граничещи с Русия и Беларус (Полша, Естония, Литва и Латвия).

Епидемиологичната ситуация през последните години и свободното движение на хора и стоки сериозно увеличава риска от навлизане и в други европейски страни, в т. ч и в Р.България. През 2017 г. заболяването е констатирано и в Чехия и Румъния, а през 2018 г. в Унгария. На 31.08.2018 г. заболяването Африканска чума по свинете е констатирано за първи път на територията на страната в животновъден обект тип „лично стопанство“, намиращ се в с. Тутраканци, общ. Провадия, обл. Варна.

3. Описание на програмата:

Програмата включва:

- периодични клинични прегледи във всички видове свиневъдни обекти съгласно програмата за надзор на КЧС, с особено внимание върху високорисковите за АЧС региони – областите разположени по северната и източна граница на страната - Бургас, Варна, Добрич, Силистра, Шумен, Русе, Велико Търново, Плевен, Враца, Монтана и Видин.

- серологични и вирусологични изследвания на кръвни и органни проби от домашни и диви свине при съмнение за възникване на болестта.

- серологични и вирусологични изследвания на кръвни и органни проби взети от отстреляни и намерени умрели диви свине в регионите по северната и източната граници на страната.

- Убиване и обезвреждане на инфектирани и контактни възприемчиви животни;

- Обезщетяване на собствениците за принудително убити и заклани животни и продукти, добити от тях.

- Повишаване на осведомеността на всички заинтересовани лица- ветеринарни лекари, фермери, ловци и др.

4. Мерки съгласно програмата

Обобщение на мерките съгласно програмата

Период на изпълнение на програмата: **01.01.2019 - 31.12.2021 г.**

Контрол

Лабораторно изследване

Клане по необходимост на възприемчиви животни в близост до епизоотологично огнище.

Убиване на животни с клинични признаци.

Ваксинация

Лечение

Контрол на животинските продукти и пазарите

Надзор

4.1. Обозначаване на централния орган, отговорен за надзора и координацията на отделите, отговорни за изпълнение на програмата:

1. Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) към Министерството на земеделието, храните и горите:

- Централна компетентна власт, която осъществява контрол върху заразните заболявания, подлежащи на задължително обявяване, взаимодействат с останалите институциите, които изпълняват Програмата за контрол на АЧС и представя доклади до ЕК и другите страни членки;

2. Дирекция “Здравеопазване, хуманно отношение към животните, и контрол на фуражите“ при БАБХ

- Разработва стратегия за контрол и изпълнява програмата за АЧС;
- Координира действията на всички власти, включени в изпълнение на програмата за контрол на АЧС;
- Събира необходимата информация и изготвя доклади за резултатите от прилаганата програма;

3. Директорите и н-к отделите “Здравеопазване на животните” в Областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ):

- Прилагат в действие изпълнението на програмата както при домашните, така и при дивите свине на регионално ниво, контролират действията на всички власти, включени на локално ниво и докладват на ЦУ на БАБХ;

4. Дирекция “Контрол на храните” при ЦУ на БАБХ:

- Координира и контролира действията на ОВЛ в месодобивните предприятия при изпълнението на мерките за контрол на КЧС в месодобивните и месопереработвателните предприятия, относно спазване на изискванията на Решение на Комисията 2013/764/ЕС;

- Събира необходимата информация и при необходимост изготвя справки за резултатите от прилаганата програма.

5. Официалните ветеринарни лекари в ОДБХ при БАБХ, отговарящи за контрола на месото и месните продукти:

- Извършват предварителен преглед и оценка на съпроводителната документация (ветеринарномедицинско свидетелство и контролен лист за здравния статус на живите животни по образец на БАБХ), представена от бизнесоператора и съдържаща информация в съответствие с Решение на Комисията 2013/764/ЕС;

- Извършват предкланичен и следкланичен преглед в съответствие с изискванията, посочени в Регламент (ЕО) № 854/2004 на Европейския парламент и на Съвета;

- В случай на съмнение за АЧС, ОВЛ предприемат следните мерки и действия:

- уведомяват ЦУ на БАБХ за констатациите, вземат и осигуряват изпращането на проби в Националната референтна лаборатория, гр. София;

- незабавно прекратяват приемането на свине в клиниката;

- налагат ограничителни мерки към персонала на клиниката с цел недопускане на разпространението на заболяването;

- налагат ограничителни мерки за ненапускане от територията на предприятието на добитото месо, субпродукти и странични животински продукти.

- при случай на доказване на АЧС, ОВЛ предприемат мерки за:

- насочване за обезвреждане на добитото месо, субпродукти и странични животински продукти;
- контрол на щателното почистване и дезинфекция на превозните средства, помещения, технологично оборудване и спомагателен инвентар на клиниката.

6. *Официалните ветеринарни лекари в общинските ветеринарни служби към БАБХ:*

- Прилагат изпълнението на програмата на местно ниво; изпълняват клиничния надзор и вземането на проби за лабораторно изследване при домашните свине със съдействието на регистрираните частно практикуващи лекари, включени в изпълнението на програмата за контрол на АЧС и одобрени съгласно изискванията, посочени в Директива 64/432/ЕЕС, чл. 2, m) и 14(3)В;
- В случай на съмнение за АЧС вземат и изпращат проби;
- Извършват проверки на документацията и идентификацията при придвижване на свинете във вътрешността на страната съгласно действащото законодателство;
- Осигуряват обратната проследяемост на взетите проби до фермата, от която за взети;
- Контролират прилагането и подобряването на мерките за биосигурност в свиневъдните ферми, включително процедурите по почистване и дезинфекция;
- Контролират изпълнението на установените правила по регистрация на животновъдните обекти, идентификацията на свинете и контрол на тяхното движение, включително мерките по затваряне на животновъдните обекти и конфискация на животните в случаите на нарушаване на задълженията и неспазване на установените правила, съгласно установените изисквания, посочени в чл. 139а на Закона за ветеринарномедицинската дейност и Регламент на Съвета (ЕС) 882/2004;
- Регистрират в базата данни резултатите от изпълнението на надзорната програма, включително взетите и изпратени проби от популацията диви свине;

7. *Изпълнителна агенция по горите към Министерство на земеделието, храните и горите*

- Изпълнява своите задължения по надзора на заболяването, посочени в Програмата за контрол и ерадикация на болестта АЧС;

8. *Регионални дирекции на горите при Изпълнителната агенция по горите:*

- Координират мерките по изпълнение на надзора по отношение на популацията диви свине на регионално ниво в райони в близост до посочените по-горе граници на страната съвместно с институциите, посочени в 3);
- В останалите райони на страната осигуряват трупове или материали за изследване от диви свине (убити при ловуване, намерени умрели или пострадали при автомобилни злополуки) за преглед и изпращане на проби за изследване в институциите, посочени в 5);
- Осигуряване на идентификацията на трупове на убити при ловуване, намерени умрели или пострадали при автомобилни злополуки диви свине с цел проследимост и контрол на мерките за биосигурност

9. *Националното сдружение "Съюз на ловците и риболовците в България":*

- Подготвят и изпращат доклади за извършената от тях работа до институциите, посочени в 5) и 7);
- осигуряват трулове или материали за изследване от диви свине (убити при

ловуване, намерени умрели или пострадали при автомобилни злополуки) за преглед и изпращане на проби за изследване в институциите, посочени в 5);

10. Националната референтна лаборатория (НРЛ) по АЧС в гр. София:

- Обработват получените проби от домашни и диви свине за изолация на вируса на АЧС и серологично изследване, записват и регистрират резултатите в националната база данни на системата за проследяване и представят доклади на БАБХ;
- Извършват потвърдителни тестове на пробите, показали съмнителни резултати при извършените изследвания в регионалните лаборатории;
- Контролират процедурите в регионалните лаборатории и организират ринг-тестове с тях;
- Изпращат проби в Референтната лаборатория на Общността за вирус изолация и участват в организираните ринг-тестове;

11. Референтната лаборатория по АЧС в Мадрид, Испания:

- Извършва генно типизиране на вирусните изолати, изпратени от Националната референтна лаборатория, гр. София;
- Снабдява при поискване Национална референтна лаборатория, София с материали за извършване на тестове;
- Организира и провежда ринг-тестове, в които участва Националната референтна лаборатория (НРЛ);

12. Регистрираните ветеринарни лекари на частна практика

- извършват клинични обследвания на свиневъдните обекти в указаните периоди в настоящата програма за съответните видове ферми и въвеждат в информационната система на БАБХ получените резултати;
- въвеждат в информационната система на БАБХ всички получени резултати на изпратените от тях проби от домашни свине при изпълнение на настоящата програма.
- извършването на клинични прегледи и/или огледи на трупа на вече умрели свине при всеки сигнал за съмнение за АЧС подаден от обектите за отглеждане на свине, които обслужват;
- незабавно информиране на официалните ветеринарни лекари по места в случай на съмнение за АЧС.

13. Министерството на вътрешните работи:

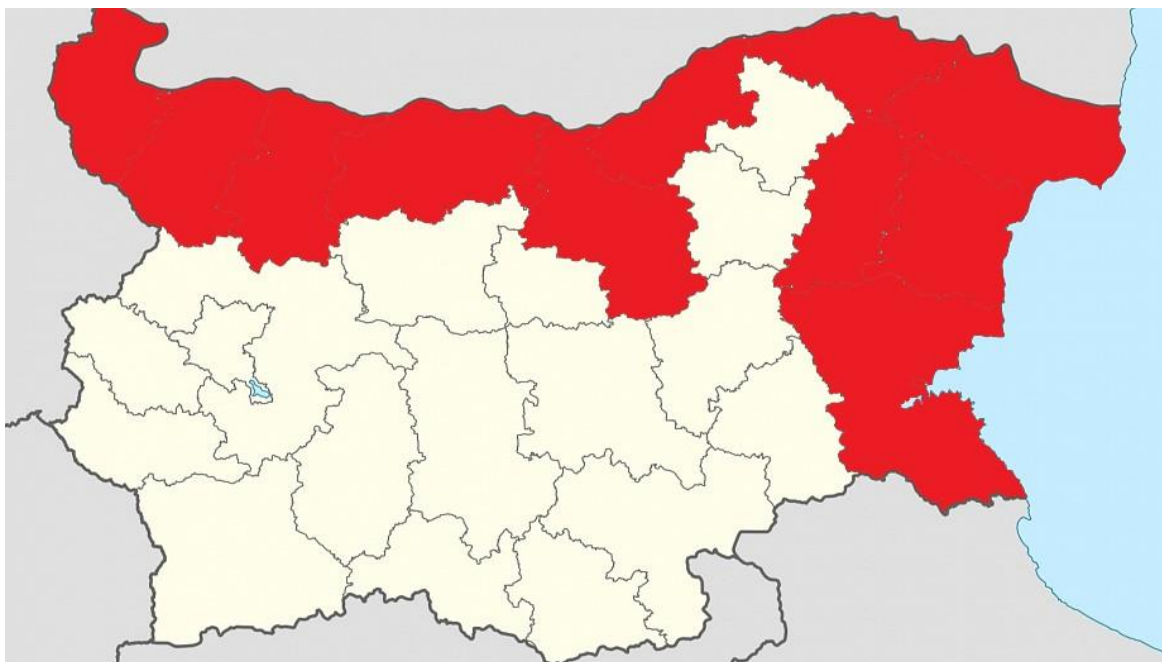
- Взема участие при изпълнението на административните мерки и мерките за защита в случаите на съмнение или потвърждаване на АЧС.

14. Съюзите на фермерите и асоциациите на свиневъдите:

- Информират своите членове относно програмата за контрол на АЧС и подкрепят БАБХ в изпълнението на схемата за активния клиничен надзор и когато е необходимо за схемите за вземане и изследване на проби;
- Ветеринарните лекари от тези организации вземат участие в активния надзор и в клиничното проучване на свинефермите.

4.2. Описание на географските и административни райони, в които ще бъде изпълнена програмата.

Програмата ще бъде изпълнена на територията на цялата страна, със специален фокус високо рисковите региони по отношение на болестта: Бургас, Варна, Добрич, Силистра, Шумен, Русе, Велико Търново, Плевен, Враца, Монтана и Видин, посочени на фиг. 1

Фиг. 1. Високорискови региони за АЧС в България.

4.3. Мерки, изпълнявани по програмата

4.3.1. Мерки и законови разпоредби по отношение на регистрацията на животновъдните обекти:

Съгласно чл. 3 от Наредба № 61 от 9 май 2006 г. за условията и реда за официална идентификация на животните, за които не са предвидени изисквания в Регламент на Европейския съюз, регистрацията на животновъдните обекти се извършва от органите на БАБХ.

Всички животновъдни обекти, в които се отглеждат свине са обект на задължителна регистрация в регистър за контрол на движението на животните, които се пазят от собственика и компютърния регистър на ЦУ на БАБХ

4.3.2. Целеви животни и популация на животните, включени в програмата.

Диви свине - 94 741 броя;

Тип на животновъдния обект	Общ брой стада	Брой стада, включени в програмата	Общ брой животни	Брой животни, включени в програмата
Промишлени	61	61	411717	411717
Фамилни ферми тип А	123	123	30661	30661
Фамилни ферми тип Б	48	48	1754	1754
Задни дворове	2704	2704	4701	4701
Източно балкански	47	47	3568	3568
Общо:	2983	2983	452401	452401

4.3.3 Мерки и законови разпоредби по отношение на идентификацията на животните:

В чл. 51 от Закона за ветеринарномедицинската дейност е посочено, че животните подлежат на идентификация, а животновъдните обекти на регистрация по чл.137 в БАБХ. БАБХ е официалната компетентна служба за идентификацията на животните, която поддържа компютъризирана информационна система за въвеждане на данни за идентифицираните животни и регистрираните животновъдни обекти. Последната по-късно ще се използва за проследяване на пробите и на процеса на тяхното разработване, както и за въвеждане на активния клиничен надзор на популацията от възприемчиви домашни животни;

Всички животновъдни обекти, в които се отглеждат свине са обект на задължителна регистрация в:

- ✓ Регистър за контрол на движението на животните, който се пази от собственика на обекта;
- ✓ Интегрираната информационна система на БАБХ – ВетИС.
- ✓ Кодовият регистрационен номер на обекта се дава еднократно и остава постоянен, независимо какви видове животни се регистрират в този обект. Всички информационни данни се съхраняват за срок 3 години след прекратяване на дейността на животновъдния обект или продажба, клане, смърт и др. на отделно животно, отглеждано в обекта.

4.3.4. Мерки и законови разпоредби по отношение на обявяването на заболяването:

Член 124 от Закона за ветеринарномедицинската дейност и Наредба № 23 от 14.12.2005 г. за реда и начина за обявяване и регистрация на заразните болести по животните определя реда и условията за обявяване на заразните болести.

Задължения на собствениците на животновъдни обекти по отношение на информирането за промяна в здравословния статус на животните, за случаите на клане по необходимост и умрели животни. се вменяват с чл. 55 и чл. 132, ал. 1, т.4, 5 и 6, от ЗВД.

4.3.5. Мерки и условия на узаконяване по отношение на контрола на болестта:

4.3.5.1. Процедури за контрол и вземане на проби

4.3.5.1.1. Процедури за контрол и взимане на проби при съмнение или потвърждение за наличие на заболяването в свиневъден обект.

В случай на съмнение за наличие на заболяването АЧС и при потвърждението му се прилагат критериите и процедурите, посочени в Приложението на Решение на Комисията 2003/422/ЕС.

4.3.5.1.2 Процедури за вземане на проби в случай на умъртвяване на свине в съмнителен обект като превантивна мярка.

Прилагат се критериите и процедурите, посочени в Решение на Комисията 2003/422/ЕС, Приложение, Глава IV, буква В.

4.3.5.1.3 Процедури за контрол и вземане на проби преди издаване на разрешение за преместване на свине от животновъдни обекти, разположени в защитна или надзорна зони и при клане или умъртвяване на същите.

Прилагат се критериите и процедурите, посочени в Решение на Комисията 2003/422/ЕС, Приложение, Глава IV, буква Г.

4.3.5.1.4 Процедури за контрол и вземане на проби във връзка с повторно зареждане на животновъден обект със свине.

В случай на повторно въвеждане на свине в свиневъден обект, в съответствие с член 13, параграф 3 от Директива 2002/60/ЕО, трябва да се прилага процедура за вземане на проби, посочена в Решение на Комисията 2003/422/ЕС, Приложение, Глава IV, буква. Д.

4.3.5.1.5 Процедури за вземане на проби в животновъдни обекти, разположени в защитната зона преди премахването на ограниченията

За да се позволи вдигането на ограниченията, предвидени в член 10 от Директива 2002/60/ЕО в защитна зона трябва да се прилага процедура за вземане на проби, посочена в Решение на Комисията 2003/422/ЕС, Приложение, Глава IV, буква. Е.

4.3.5.1.6. Процедури за серологичен контрол и вземане на проби в райони, където има съмнение или потвърждение за наличие на болестта КЧС при дивите свине.

За да се позволи вдигането на ограниченията, предвидени в член 11 от Директива 2002/60/ЕО в наблюдаваната зона трябва да се прилага процедура за вземане на проби, посочена в Решение на Комисията 2003/422/ЕС, Приложение, Глава IV, буква. Ж.

4.3.5.2 Вземане и транспортиране на проби:

Основните критерии и процедури, които се прилагат, са посочени в Решение на Комисията 2003/422/ЕС, Приложение, Глава V, А 1- 3;

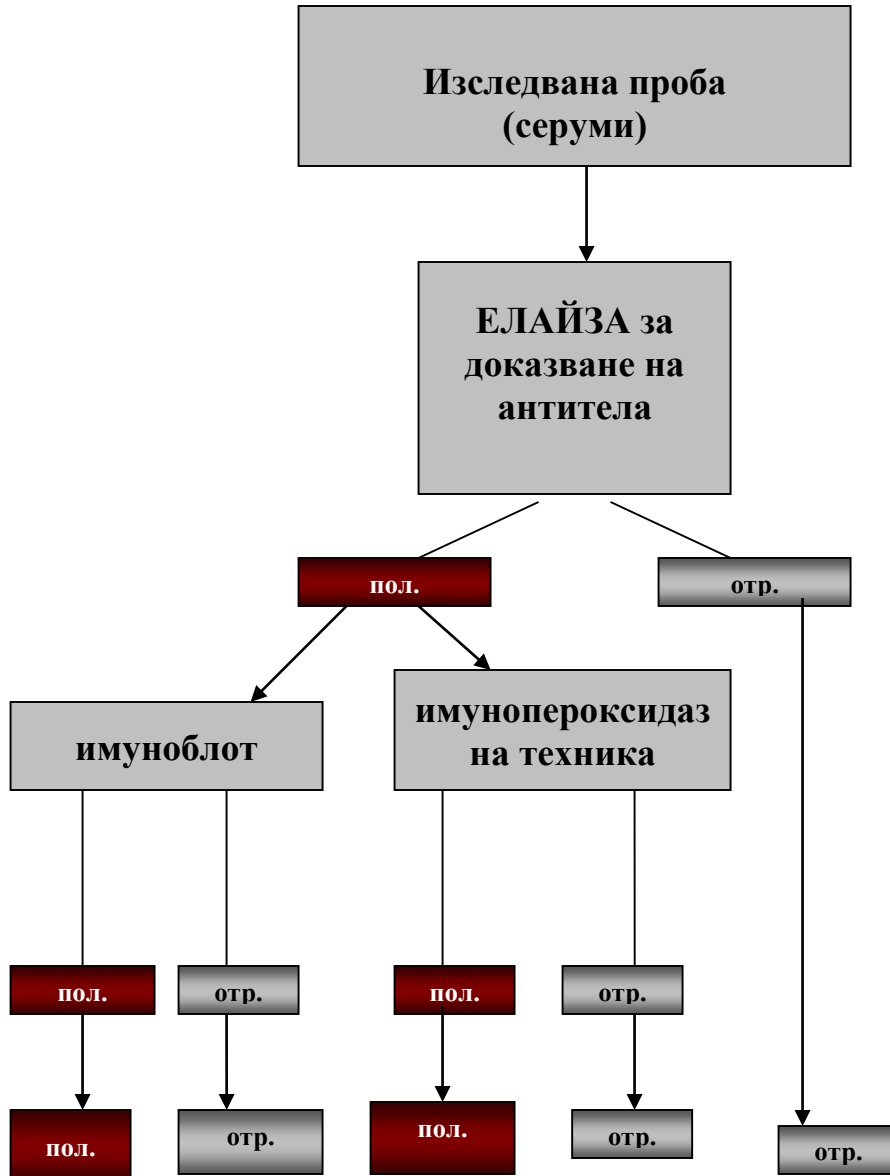
4.3.5.3. Лабораторно изследване

Извънлабораторната диагностика на АЧС се основава на данните от щателно проведено епизоотологично проучване, целящо изясняване източника и резервоара на инфекцията, доминиращия механизъм на предаване и основните фактори за разпространение в конкретния случай. Ценни могат да бъдат и резултатите от клиничните прегледи, както и аутопсионната находка. Всички те обаче имат насочващо значение. Поради това за доказването на заболяването е задължително извършването на поредица от лабораторни изследвания за доказване на вируса.

4.3.5.3.1 Лабораторен тест за доказване на антитела срещу АЧС:

Тъй като ефективни ваксини срещу АЧС не са разработени, наличието на специфични имуноглобулини в кръвния серум от свине е достатъчно за диагностиката. Антителата стават доказуеми от 6 до 10 дни след заразяването и присъстват с години. Схематично серологичната диагностика на АЧС е илюстрирана на фиг. 2:

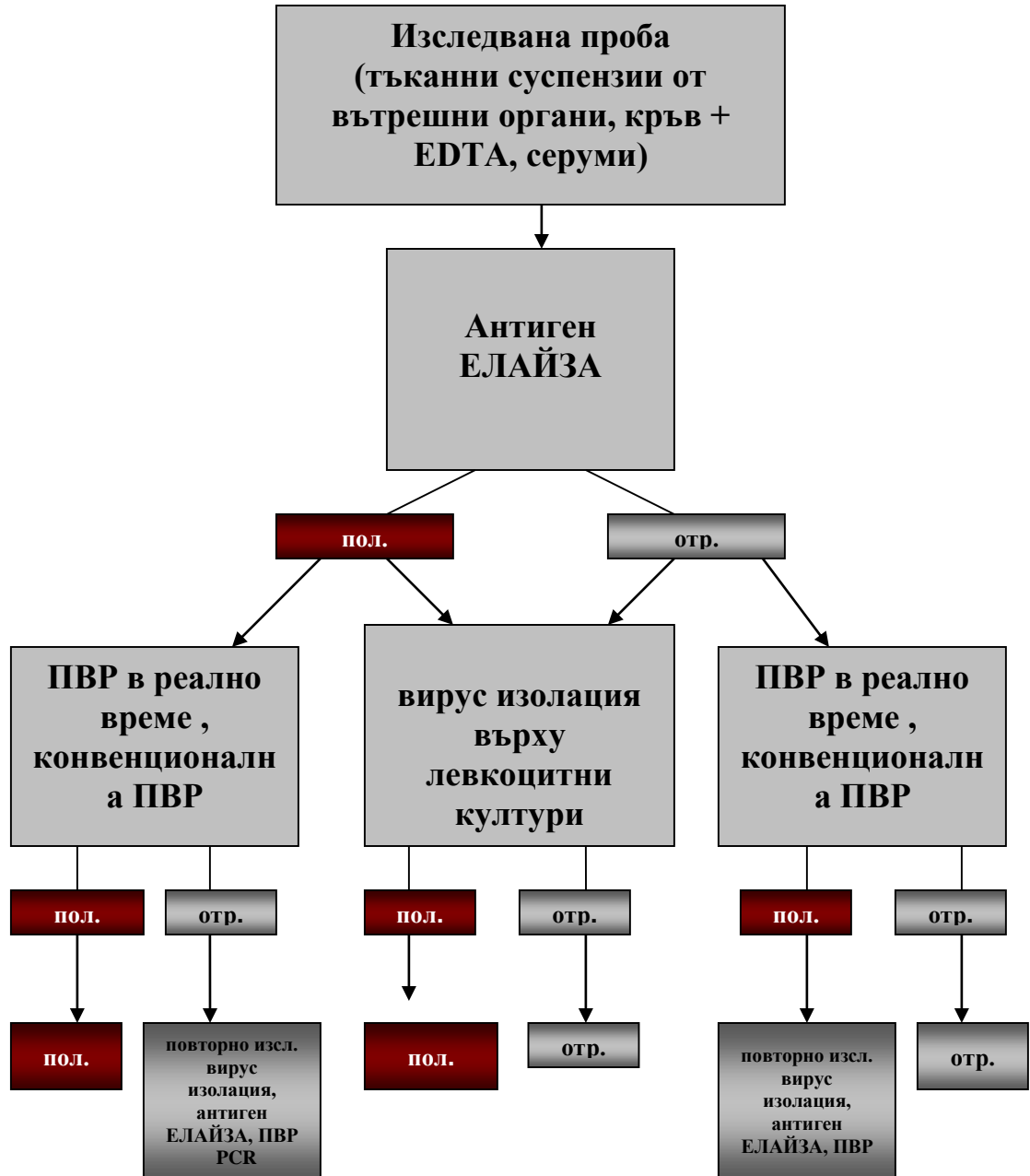

Фигура 2: Схема за серологична диагностика на АЧС;

4.3.5.3.2 Лабораторни тестове за доказване на вируса на АЧС, вирусния антиген и геном.

Необходими са вирусологични тестове, за да се потвърди наличието на АЧС. Разработените методи за изследване са илюстрирани на фиг.3:

Фигура 3: Схема за вирусологична диагностика на АЧС;

Най-подходящи органи за вирусологично изследване са сливици, лимфни възли (стомашно-чернодробен, бъбречен, субмандибуларен и ретрофарингеален), далак, бъбреци и бели дробове на мъртви или евтаназирани свине. Те представляват най-подходящите проби за откриване на вируса, антигена или генома на АЧС (Решение на Комисията 2003/422). Когато трупове са автолизирани, трябва да се вземе цяла дълга кост или стернум. При дивите свине може да се използва и натривка от костен мозък, ако гореизброените органи не са на разположение или са загнили.

4.3.6. Мерки и законови разпоредби в случай на положителен резултат:

Предприемат се мерките, съгласно Наредба № 102 от 21.08.2006 г. за профилактика, ограничаване и ликвидиране на болестта африканска чума по свинете (АЧС), която въвежда изискванията на Директива 2002/60/ЕС в националното законодателство.

4.3.6.1 Мерки при потвърждение на АЧС при домашни свине:

- незабавно умъртвяване на всички налични прасета в животновъдния обект с потвърдена диагноза АЧС по начин гарантиращ неразпространение на вируса на АЧС;

- вземане на достатъчен брой проби от умъртвените прасета, в съответствие с изискванията на диагностичното ръководство, с оглед установяване начина за проникване на причинителя на заболяването във фермата, както и предполагаемия период на заразяване на фермата;

- унищожаването на трупове на умрелите и умъртвените прасета;

- проследяване и организиране преработката на добитото месо и технически суровини и продукти от свине, заклани в периода между вероятното проникване на заболяването в животновъдния обект и налагането на мерките за ограничаване и ликвидиране на огнището;

- откриване и унищожаване на добити в заразения животновъден обект на семенния материал, яйцеклетките и ембрионите, събрани в периода между вероятното проникване на заболяването и налагането на мерките за ограничаване и ликвидиране на огнището, като унищожаването е по начин гарантиращ избягване на риска от разпространение на заболяването;

- обработка на всички предмети, материали и отпадъци, като например храна за животни, за които съществува вероятност да са контаминирани с причинителя на заболяването;

- унищожаването на всички материали за еднократна употреба, за които има вероятност да са контаминирани с причинителя на заболяването;

- механично посистване и дезинфекция на използваните сгради и помещения, транспортните средства, използвани за превоз на прасета или техните трупове, оборудване, постеля, тор и екскременти, след умъртвяването на прасетата и унищожаване на трупове им;

- в случай на първично огнище на заболяването АЧС, с цел установяване на генетичния тип изолат от вируса на АЧС, изпращане на изолирания вирус в Референтната лаборатория на ЕС в гр. Мадрид, Испания за установяване на генетичния тип;

- Извършване на епизоотично проучване

- Определяне на 3 км. предпазна и 10 км. надзорна зона.

Веднага след като диагнозата на АЧС е потвърдена, трябва да се установи защитна зона с минимален радиус най-малко три километра около инфектирания обект. Предпазната зона ще бъде в рамките на надзорна зона с минимален радиус най-малко десет километра около инфектирания обект.

Размерът на зоните може да се увеличава в съответствие с епидемиологичните данни, събрани по време на анкетата, и нейният размер трябва да отчита други фактори, като:

- опасността от разпространяване на вируса по въздушен път;

- естествени и други граници на областта;

- други географски характеристики;

- местоположението и близостта до животновъдни обекти с възприемчиви животни в областта;
- модел на търговия с животни в областта;
- наличието на кланици;
- прилаганите проверки и съоръженията за извършването им.

Предприемат се всички необходими мерки, посочени в Наредба № 102 за мерките за профилактика, ограничаване и ликвидиране на АЧС, включително използването на обозначителни знаци и предупреждения по пътищата и използването на националните и месните средства за масово осведомяване, като вестници и телевизия, за да се осигури всички лица в защитната и надзорните зони, които биха желали да посетят тези зони по бизнес, свързан животновъдството, да са напълно осведомени за действащите ограничения.

Трябва да се вземат също така всички мерки, включително използване на полиция по подходящ начин, за да се осигури стриктното прилагане на контролните мерки в предпазната и надзорните зони.

А. Мерки в 3 км предпазна зона:

а) Незабавно преброяване и изготвяне на списък с всички свине във всички свиневъдни обекти, като официалния ветеринарен лекар посещава всички инфектирани обекти и извършва клинично обследване и снемане на телесната температура на наличните свине. Трябва да бъде проследена връзката на инфектирания обект с други животновъдни обекти;

б) Изготвяне и изпълнение на програма за серологичен скрининг на всички свиневъдни обекти;

в) Ако по време на клинично обследване възникне съмнение за АЧС, незабавно трябва да бъдат въведени рестрикции за движение и взети проби за лабораторен анализ;

г) Забраняване на транспортиране на свине по главни и вторични пътища, с изключение на пътища във фермите. При положение, че в свине са транспортирани от други райони извън зоната до кланица, намираща се в тази зона, то клането трябва да бъде извършено незабавно под официален надзор;

д) Камиони и превозни средства, транспортиращи свине могат да напуснат зоната само ако са предварително почистени, дезинфекцирани и инспектирани и след получаване на специално, официално разрешение;

е) Забрана за влизане и излизане на други животински видове без изрично разрешение от ОДБХ;

ж) Уведомяване на ОДБХ за всяко умряло и заболяло прасе в зоната и извършване на необходимо проучване за доказване или отхвърляне на заболяването;

з) Транспортиране на свине от предпазната зона може да бъде разрешено 30 дни след приключване на почистването и дезинфекцията, при положение, че свинете имат идентификационни ушни марки и са предназначени за клане в одобрена от БАБХ кланица или до инцинератор, където прасетата ще бъдат умъртвени и обезвредени под контрола на официален ветеринарен лекар. Свинете се транспортират в превозни средства пломбирани от официален ветеринарен лекар, като след приключване на разтоварването превозните средства и използваното оборудване се дезинфекцират. При пристигането в кланицата свинете се държат и умъртвяват отделно от други животни, като се следи за изменения характерни за АЧС;

и) Месо получено от инфектирани стопанства, е предмет на термично обезвреждане, гарантиращо унищожаването на вируса на АЧС;

к) Мерките въведени в защитната зона остават в сила:

- до края на почистването и дезинфекцията на инфектираната свинеферма;
- до като всички свине във всички свинеферми преминат клинични обследвания и лабораторни изследвания съгласно диагностичния мануел за откриване на възможно наличие на вируса на АЧС

- Клиничните и лабораторните изследвания трябва да бъдат извършени не по-рано от 30 дни след края на дейностите по почистването и дезинфекцията в инфектираната свинеферма.

Б. Мерки в 10 км надзорна зона:

а) Преброяване и регистрацията и извършване на клинични обследвания на всички свиневъдни обекти;

б) Забраняване на транспортиране на свине по главни и вторични пътища, с изключение на пътища във фермите. При положение, че в свине са транспортирани от други райони извън зоната до кланица, намираща се в тази зона, то клането трябва да бъде извършено незабавно под официален надзор;

в) Мерките в надзорната зона остават в сила до края на почистването и дезинфекцията. Това се отнася също така до дейностите при дезинфекциране на превозните средства и оборудването, използвани при придвижване на свине;

г) Забранява се влизането и излизането в свинефермите на други животни без разрешение от БАБХ;

д) ОДБХ трябва да бъде информирана за всички умрели и заболели свине в надзорната зона, като в последствие извърши необходимото проучване за доказване или отхвърляне на АЧС;

е) Свине могат да бъдат транспортирани до одобрени от БАБХ кланици при следните условия:

- Извършено е преброяване и е изготвен списък на всички свине в животновъдния обект;

- Извършено е клинично обследване на свинете за клане (включително термометриране);

- Извършена е задоволителна проверка на идентификацията;

- Транспортирането се осъществява в превозни средства, пломбирани от официален ветеринарен лекар;

- Официалният ветеринарен лекар в кланицата предварително е информиран за пратката, като в последствие той/тя информира пристигането и официалният ветеринарен изпратил животните;

- При пристигането в кланицата, тези свине се държат и колят отделно от останалите;

- По време на клането официалният ветеринарен лекар следи за изменения, характерни за АЧС;

В. Движение в зоните:

а) Всяко движение на хора, транспортни средства, свине, трупове и други материали в обхвата на предпазната/надзорната зона е предмет на оторизиране от ОДБХ;

б) Когато е необходимо транспортиране на трупове за обезвреждане в екарисаж извън обхвата на защитната зона е необходимо специално позволение, като транспортирането се осъществява по възможно най-краткия маршрут и за възможно най-кратко време;

в) Разрешителното за придвижване трябва да придружава пратката до крайната дестинация. Проверената документация се връща в съответното ОДБХ;

г) При издаването на разрешителното ОДБХ може да поиска такива условия, каквито сметне за необходимо съобразено със ситуацията;

д) Преди издаване на разрешителното трябва да се вземе в предвид възможното разпространение на болестта посредством това транспортиране;

е) Движението на свине от един животновъден обект до друг в рамките на предпазната зона може да бъде позволено при спазване на следните условия:

- Преди издаване на ветеринарно медицинско свидетелство официалният лекар съобразява епизоотичната обстановка и организира всички обследването на всички свине:

- Движението на свине трябва да се осъществи, без да има контакт с други животни и възможно излагане на вируса на АЧС;

- Обекта на дестинация са поставя под официален надзор;

- Превозните средства, извършили транспортирането подлежат на дезинфекция.

ж) Възможно е даването на разрешително на свине, с гарантиран здравен статус и за които няма съмнение за заразяване с вируса на АЧС до кланици за незабавно клане. Преди издаването на такова разрешение ОДБХ се консултира с БАБХ. Такова движение не трябва да се осъществява в начални етапи от огнище на АЧС. Всяко движение на свине се осъществява под задължителен официален контрол;

з) Възможно е разрешение за транзит през предпазната зона при положение, че липсва всякакъв риск от разпространение на заболяването.

4.3.6.2 Мерки при съмнение и потвърждение на африканска чума при източнобалкански свине:

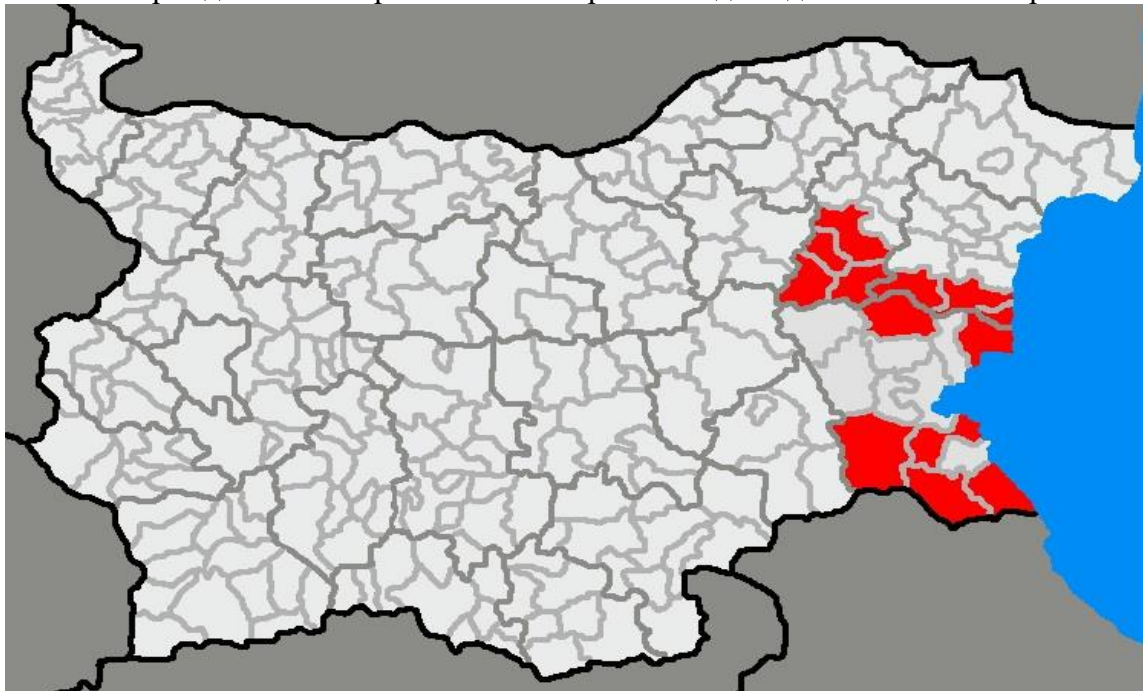
При възникване на съмнение за АЧС при пасищно отглеждани свине от източнобалканската порода и нейните кръстоски е необходимо всички животни да бъдат прибрани и затворени във временните постройки за тяхното отглеждане, изградени в разрешения район за отглеждане, съгласно Наредба № 6 от 20.03.2007 г. за условията и реда за пасищно отглеждане на свине от източнобалканската порода и нейните кръстоски, след което да бъдат описани по категории и извършена сверка с регистъра на стадото.

Собственика на свинете оказва съдействие при преброяването и намирането на всички животни, които да бъдат прибрани и затворени докато трае наложената възбрана. В случаите, когато е необходимо се разпорежда на стопаните да укрепят допълнително временните постройки, с цел недопускане на излизането на свине от тях.

С помощта на GPS се определят точните места на отглеждане и паша на отделните стада. След потвърждаване на положителен резултат определените координати се използват за определяне на предпазната и надзорна зони върху подробна карта на региона. След получаване на информация от стопаните по отношение на местата, където се отглеждат и пасат свинете се определят точни координати посредством GPS. На база

снетите координати от GPS се определят предпазната и надзорна зона на подробна карта на региона.

При потвърждаване на огнището и пристъпване към умъртвяване на животните да бъде осигурено присъствието на поне двама ловци, които при спазване на правилата за носене и употреба на ловно оръжие да охраняват и да недопускат напускането на свине от временните постройки, докато трае умъртвяването на свинете. В случай на изпускане на животно от загражденията на временните постройки то да бъде незабавно отстреляно.

Фигура 4: Райони в България, където е регламентирано отглеждането на източно-балкански свине;

4.3.6.3. Мерки при съмнение и потвърждение на АЧС при диви свине:

1. Мерки на ловния терен при констатиране на огнище на заболяването при дивите свине:

а) БАБХ незабавно извършва проучване на епизоотологичната обстановка и изготвя стратегия за действия при дивите свине.

<http://babh.government.bg/userfiles/files/ZJ/diseases/asf/ASF%20strategy%20Dec%202017.pdf>

2. Мерки при домашните свине при констатиране на огнище на заболяването при дивите свине:

а) БАБХ уведомява незабавно всички собственици на домашни свине и ловци в района попадащ в заразената зона на огнището.

б) БАБХ незабавно поставя под официален надзор всички свиневъдни обекти в определената заражена зона и нареждат да се предприемат мерки, включващи:

- официално преброяване на всички категории прасета във всички животновъдни обекти; като данните от това преброяване трябва да бъдат постоянно актуализирани от съответния собственик. Информацията за това преброяване трябва да бъде представяна при поискване и може да бъде обект на проверка при всяко инспектиране;
- по отношение на свиневъдните обекти отглеждащи свине при пасищни условия – разпорежда се незабавно източнобалканските свине и кръстоски да бъдат отглеждани затворено /забранява се пашата/, извършват преброяване на отглежданите източнобалкански свине по стада, попадащи в заразената зона;
- разпореждане всички прасета в животновъдните обекти в зоната да се държат затворени в обитаваните от тях боксове или на други места, позволяващи изолирането им от диви прасета. Диви прасета не трябва да имат никакъв достъп до какъвто и да било материал, който в последствие би могъл да влезе в контакт с прасета от животновъдния обект;
- разпореждане никакви прасета не могат да влизат или напускат животновъдния обект, освен ако няма издадено от ветеринарномедицинските специалисти от БАБХ изрично разрешение за това, което да отчита епидемиологичната обстановка;
- разпореждане използването на подходящи средства за дезинфекция на входовете и изходите на сградите, в които са настанени домашни прасета, както и на самия животновъден обект като цяло;
- разпореждане използването на подходящи хигиенни мерки от всички влизащи в контакт с диви прасета лица с цел да се намали риска за разпространение на вируса на АЧС, като тези мерки включват и налагането на временна забрана за влизане в животновъден обект на лица, за които съществува вероятност да са били в контакт с диви прасета /ловци, ловни и горски надзиратели/;
- разпореждат взимане и изследване на проби за АЧС от умрели или заболели прасета с клинична картина сходна с клиника на заболяването АЧС;
- забраняват внасянето в свиневъдните обекти на месо от диви свине и месни продукти от диви свине, независимо дали е отстреляно или намерено мъртво, както и какъвто и да е материал или оборудване, за които съществува възможност да са контаминирани с вируса на АЧС;
- забраняват движението на домашни свине и получени от такива животни семенен материал, яйцеклетки или ембриони от животновъдните обекти в зоната с цел търговия;
- уведомяване на съседните страни членки или трети страни, когато заразен район е в близост до границата с други страни;
- свине за незабавно клане може да се изпращат в месодобивни предприятия на територията на съответната област, само след извършване на клинично обследване на свиневъдния обект, като чек-листа от извършеното обследване придружава партидата свине предназначени за незабавно клане;
- свине за разплод може да напускат свиневъден обект намиращ се в заразената зона на огнището само след получаване на отрицателен резултат от извършено изследване за наличие на вирус, чрез полимеразно-верижна реакция, като кръвните проби се вземат 7 дни преди транспортирането на свинете.

4.4 Задължения на собствениците на животновъдни обекти за свине:

Съгласно Закона за ветеринарномедицинската дейност, собствениците на селскостопански животни са длъжни :

- ✓ да осигуряват ветеринарномедицинско обслужване на животните, които отглеждат, като сключват договори с ветеринарните лекари;
- ✓ да спазват изискванията за хуманно отношение към животните, както и да спазват ветеринарномедицинските изисквания за отглеждане, придвижване и транспортиране на животните;
- ✓ да съхраняват за срок най-малко три години от датата на издаването им документите за придвижване на животните;
- ✓ в тридневен срок писмено уведомяват ветеринарния лекар, обслужващ животновъдния обект, за новородени и закупени животни от видове, които подлежат на идентификация;
- ✓ незабавно писмено уведомяват за умрели животни ветеринарния лекар, обслужващ животновъдния обект, кмета на населеното място и обекта за обезвреждане на странични животински продукти, обслужващ съответната територия;
- ✓ в срок до 24 часа преди транспортиране, промяна на собствеността или клане на животни от видове, които подлежат на идентификация, предназначени за лична консумация, писмено уведомяват ветеринарния лекар, обслужващ животновъдния обект;
- ✓ да не допускат в обекта животни, които не са идентифицирани съгласно чл. 51 ЗВД на които не са извършени мероприятията по профилактичната програма за АЧС или които са с различен здравен статус;
- ✓ да осигуряват достъп до животновъдния обект и животните на ветеринарния лекар, който ги обслужва;
- ✓ да водят регистър на животните в животновъдния обект, в който вписват новородените, закланите, умрелите, продадените и придобитите животни; регистърът се съхранява за срок най-малко три години от последното вписване;
- ✓ да отговарят за официалната идентификация и за изпълнението на мерките по програмите за надзор и ликвидиране на болести по животните и на държавната профилактична програма на животните си;
- ✓ да предават с протокол на ветеринарния лекар, обслужващ животновъдния обект средствата за официалната идентификация на закланите за лична консумация свине;
- ✓ да съхраняват дневник по образец, в който ветеринарният лекар, обслужващ животновъдния обект, записва проведените лечебно-профилактични мероприятия, както и дата на доставяне на ВМП, наименование на ВМП; приложено количество; партиден номер и карентен срок на ВМП; име и адрес на доставчика, идентификационен номер на третираното животно; дневникът се съхранява 5 години от последното вписване, включително в случаите, когато дейността на обекта е прекратена преди изтичането на този срок;
- ✓ да предават в екарисаж странични животински продукти умрелите животни и специфичнорисковите материали от заклани за лична консумация животни;
- ✓ да спазват предписаните дози и продължителност на третиране на животни с медикаментозен фураж в рецепта от ветеринарен лекар;

- ✓ да осигуряват постоянен достъп до животновъдния обект на контролните органи от БАБХ и други компетентни органи;
- ✓ да изпълняват предписанията на ветеринарните лекари, свързани с прилагане на мерките за профилактика, ограничаване и ликвидиране на болестите по животните;
- ✓ да извършват ежегодно в периода от 1 до 20 октомври инвентаризация на животните в обекта и подават до официалния ветеринарен лекар, отговарящ за съответната община, декларация по образец, утвърден от изпълнителния директор на БАБХ;

Собствениците на новородените свине доказват собственост върху животните си с декларация или при придобити по друг начин животни - с договор за прехвърляне правото на собственост или с друг документ, удостоверяващ придобиването на собствеността върху животните.

Собствениците на животновъдни обекти, предназначени за отглеждане на свине са длъжни да спазват следните **забрани**:

1. Движение на неидентифицирани животни до пазари, изложения, кланици, панаири, състезания и до други стопанства или населени места.
2. Изхранването на свине с кухненски отпадъци е забранено съгласно чл. 139, ал. 1, т. 7 от ЗВД.

При нарушения се прилагат постановленията на чл. 420 от ЗВД:

санкции на собствениците на животни в рамките на 300 – 500 лв при първо нарушение и 500 – 1000 лв. при повторно нарушение.

санкции на търговци и юридически лица в рамките на 1000 – 3000 лв при първо нарушение и 2000 – 5000 лв. при повторно нарушение.

4.5. Информация и преценка на мерките за био-сигурност и инфраструктура включени в свиневъдните ферми.

При извършване на активния надзор за появата и разпространението на болестта КЧС/АЧС е предвиден специален чек-лист за вписването на данните от клиничните изследвания и проверка на въведените мерки за биосигурност в обекта.

Въз основа на мерките за биосигурност, въведени за целите на този списък, животновъдните обекти за свине се делят на: Индустриални ферми (ферми със затворен цикъл на производство и изработени мерки за биосигурност), Фамилни ферми тип “А”, това са фермите с отворен цикъл на производство и изработени мерки за био-сигурност, ферми тип “Б”, ферми с невъведени или в процес на въвеждане на мерки за биосигурност, ферми тип “заден двор”-лични стопанства, в които се отглеждат до пет прасета, без свине майки за собствена консумация, Източнобалканска порода свине, която може да се отглежда само на територията на четиринадесет общини разположени в областите Бургас, Варна и Шумен при определени условия, което гарантира тяхната био-сигурност.

По отношение на пропуските в биосигурността при провеждането на клиничните изследвания, официалният ветеринарен лекар издава предписание в съответствие със ЗВД за отстраняване на констатираните пропуски в определен срок на собственика на животновъдния обект.

4.6 Алтернативни стратегии за контрол на болестта.

Алтернативните стратегии за контрол на болестта АЧС са насочени към ранно откриване на болестта и увеличаване на процента на докладване в случай на съмнение. Дейностите, които са обхванати в алтернативни стратегии на настоящата програма включват:

1. Разяснителни кампании за всички заинтересовани страни – ветеринарномедицински специалисти, фермери, ловци, местната власт и обществото, относно болестта АЧС и заплахите, които тя поставя.

За целта разработихме информационна брошюра, която се състои от 4 страници във формат А4 и съдържа в себе си следната информация - причинител, начини за възникване и предаване, форми на болестта, патологоанатомична находка, вземане и изпращане на проби за лабораторна диагноза, диференциална диагноза и докладване при съмнение.

Брошурата е в тираж 100 000 бройки и е разпространена на територията на цялата страна сред официални и частнопрактикуващи ветеринарни лекари, животновъди и ловци. Разпределението по региони е извършено на база на данните от популацията домашни и диви свине.

В допълнение на хартиените брошури и с цел обхващане на повече заинтересовани лица, брошурата е разпространена безплатно на следния интернет адрес (<http://asforce.org/flyers/asforce-bu.pdf>).

Същевременно изготвихме и кратко информационно видео, относно заболяването АЧС. То включва в себе си информация, относно заболяването, препоръки за предпазване на стопанствата чрез въвеждане на стриктни мерки за биосигурност, както и кратка информация за лабораторната диагностика.

2. Периодични обучения на ветеринарномедицински специалисти, относно болестта АЧС и практически аспекти за ранно откриване, контрол и ликвидиране.

4.7. Мерки и условия на узаконяване по отношение на компенсация на собствениците за заклани и убити животни:

В чл.108, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност е посочено, че собствениците на умрели, принудително убити, заклани и унищожени животни се обезщетяват със средства от бюджета на Министерство на земеделието, храните и горите. Редът и условията за обезщетяване са посочени в Наредба на Министерския съвет на Р България за условията и реда за разходване на средствата за покриване на разходите, свързани с епизоотичните рискове.

4.8. Контрол по изпълнение на програмата.

БАБХ и 28-те ОДБХ са компетентните власти, отговарящи за контрола на заболяването АЧС.

5. Общо описание на разходите и ползите:

Финансирането на настоящата план-програма трябва да бъде залегнало в бюджета на БАБХ. Необходимите финансови средства за обезщетения на собствениците на умрели и принудително убити животни от АЧС, както и необходимите финансови средства за контрол и ликвидиране на огнища на АЧС следва да са разчетени в бюджета на Министерството на земеделието, храните и горите.

Редът и условията за обезщетяване на собствениците на унищожени животни е посочен в Наредба по чл.109 от ЗВД.

Разчетените финансови средства са необходими за:

- обезпечаване по искане на ветеринарните служби на мерките по убиване, клане, транспорт на животните от огнищата и от защитната и надзорни зони;
- обезпечаване по искане на ветеринарните служби на временно или постоянно затваряне на стопанства, кланици, предприятия за преработка на продукти от животински

произход, пазари за животни, магазини за месо, в съответствие с мерките, залегнали в програмите за контрол на болестта;

- контрол на транспортните средства за живи животни по обществените пътища с оглед да се пресече нелегалния транспорт;
- за установяване на ефикасна система за събиране, транспорт и унищожаване на умрелите животни и животинските отпадъци;
- обезпечаване на система за компенсации във връзка с искане да се компенсират умрелите или убити за целта на ерадикационната програма животни;
- извършване на клиничен надзор на популацията домашни свине и изпращане на проби за изследване;
- въвеждане на данните от проведените клинични обследвани, включени в активния клиничен надзор на популацията домашни свине;
- провеждане на научни анализи на резултатите от провежданата Програма за контрол на АЧС и във връзка с проучване на епидемиологията на АЧС в България.

Приблизителната оценка на разходите за изпълнение на Програмата за контрол на АЧС е дадена в т. 8 по-долу.

Ползи от прилагане на програмата:

- намалява се риска за разпространение на АЧС в страните от Европейския съюз чрез изпълнение на надзор на популациите;
- възможност за българските фермери да получат достъп до европейските пазари на домашни и диви свине;
- възможност за производителите на свинско месо и продукти от свинско месо за свободна търговия със страните от ЕС и трети страни;

Очакван резултат от изпълнението на програмата е предотвратяване възникването на болестта на територията на страната или в случай на възникване бързо ограничаване и ликвидиране.

6. Данни за епизоотологията на заболяването през последните пет години

6.1. Данни за еволюция на заболяването: На 31.08.2018 г. заболяването Африканска чума по свинете е констатирано за първи път на територията на страната в животновъден обект тип „лично стопанство“, намиращ се в с. Тутраканци, общ. Провадия, обл. Варна.

6.2. Данни за диви животни (по една таблица за година)

6.2.1. Преброяване на диви животни

В таблицата по-долу е посочен общия брой на популацията от диви свине: а) разпределени в 16-те регионални държавни ловни райони, според данни от Регионалните управления на горите в България (РУГ); б) 7-те национални парка, в които ловуването е забранено и в) ловни райони, определени за ловуване за членовете на Националният съюз на ловците и риболовците (НСЛР).

	Регион	Брой на дивите свине	Брой на дивите свине	Общо:
--	--------	----------------------	----------------------	-------

		в държавните ловни полета	в ловните райони, разрешени за ловуване на ловните дружинки към НЛРС	
Ловни райони, определени от Регионалните дирекции на горите (РДГ)	Берковица	807	5116	5923
	Бургас	5166	5226	10392
	Благоевград	2225	3342	5567
	Варна	2911	2958	5869
	Велико Търново	1947	5894	7841
	Кърджали	1534	5989	7523
	Кюстендил	655	3258	3913
	Ловеч	1325	4367	5692
	Пазарджик	1821	2517	4338
	Пловдив	2229	2622	4851
	Русе	2045	1914	3959
	Сливен	1394	3603	4997
	Смолян	937	2700	3637
	София	2581	7703	10284
	Стара Загора	1137	3200	4337
	Шумен	2657	2541	5198
	Еледжик		268	268
	Студен кладенец		75	75
Общо	31371	63293	94664	
Национални паркове				
	УОГС - Петрохан	44		
	УОГС - Юндола	33		
	Общо	77		
Общо: 2017 г.		94741		

Мониторинг за 2017 г. при дивите свине

ОБДХ	Брой диви свине от които са изпратени проби за АЧС	Брой изследвани умрели диви свине	Брой изследвани блъснати от коли диви свине	Други съмнителни за АЧС/КЧС диви свине
Благоевград	55	0	0	0
Бургас	297	0	0	0
Варна	165	2	0	0
Велико Търново	281	0	0	0
Видин	172	3	1	0
Враца	72	0	1	0
Габрово	0	1	0	0
Добрич	164	0	0	0
Кърджали	0	0	0	0
Кюстендил	243	0	0	0
Ловеч	183	1	0	0
Монтана	226	1	0	0
Пазарджик	134	0	0	0
Перник	0	0	0	0
Плевен	133	0	0	0
Пловдив	284	0	0	0
Разград	411	0	0	0
Русе	68	0	0	0
Силистра	0	4	0	0
Сливен	49	0	0	0
Смолян	250	0	1	1
София град	0	2	1	0
София област	125	0	0	0
Стара Загора	164	0	0	0
Търговище	180	0	0	0
Хасково	194	0	0	0
Шумен	967	0	0	0
Ямбол	399	0	0	227
Общо	5216	14	4	228

7. Цели за периода 2019 – 2021 г.

- **Оперативни цели**
  - **своевременно установяване на животновъдните обекти с АЧС и прилагане на бързи и ефективни мерки за нейното ограничаване и ликвидиране;**
  - намаляване риска за разпространение на АЧС в страните от Европейския съюз чрез изпълнение на надзор на популациите домашни и диви свине;
- **Стратегически цели:**
  - възможност за българските фермери да получат достъп до европейските пазари на домашни и диви свине;
  - възможност за производителите на свинско месо и продукти от свинско месо за свободна търговия със страните от ЕС и трети страни

Крайна цел:

Предотвратяване възникването на болестта на територията на страната или в случай на възникване бързо ограничаване и ликвидиране на същата

7.1. Цели, свързани с провеждането на диагностични тестове (по една таблица за година, ако има разлика в целите за различните години)

Болест: Африканска чума по свинете

Животински видове - домашни, източнобалкански и диви свине.

Цели на изследванията при тази Програма.

В таблицата по-долу са показани целите, свързани с изследванията на пет различни категории свине, съгласно изработения план за контрол на заболяването АЧС в България за 2019 -2021 г.

7.1.1. Цели, свързани с диагностични тестове

Регион	Вид тест	Целеви животни (вид, категория)	Вид проба	Цел (надзор, определяне на серопревалентност, съмнение, контрол на ваксинация, тестване на ваксина и т.н.)	Брой планирани тестове за календарна година
България	ELISA Ab	Всички категории	кръв	Мониторинг на сероконверсията при домашни и диви свине и/или откриване на вирусна циркулация	9600
	ELISA Ag	Всички категории	Кръв и/или органи	потвърждение	10080
	Имуноблот	Всички категории	кръв	Мониторинг, диференциални тестове	10
	Virus Isolation	Всички категории	Кръв и други	потвърждение	10
	RT PCR	Всички категории	Органи или кръв	потвърждение	30960
Общо					50660

7.1.2. Цели, свързани с тестване на стада и животни:

7.1.2.1. Цели, свързани с тестване на стада:

1. Клиничните обследвания от регистрираните и официалните ветеринарни лекари се правят по време на изпълнение на програмата за КЧС, като броя свине, които да бъдат клинично прегледани следва да бъде по схема, описана в Приложение I по-долу.
2. Проби за лабораторно изследване се вземат на терена, в случай на промени в здравословния статус на свинете и при съмнение за заболяването КЧС и/или АЧС и се изпращат за вирусологично изследване.

Предвид обстановката в България по отношение на болестта АЧС, следва мерките и планът за клинични обследвания/проверки за биосигурност и вземане на проби от РВЛ/ОВЛ да бъдат и съгласно Плана за ерадикация на АЧС, изготвен в съответствие с чл. 16 от Директива (ЕО) 2002/60

7.1.2.3. Цели на тестваните диви свине – 2019 - 2021 г.

	Приблизителен брой диви свине	Брой животни, които се очаква да бъдат изследвани за календарна година
Общо	94 741	30000

За целите на програмата и целево проучване на здравия статус на дивите свине по отношение на заболяването Африканска чума по свинете (АЧС) има определени 11 високорискови региона (виж. Фиг. 4), където да се извърши целево вземане на проби от отстреляни диви свине. От всеки регион се вземат по 60 проби за година, които се изследват вирусологично за АЧС.

!!!! ОТ ТЕРИТОРИЯТА НА ЦЯЛАТА СТРАНА ЗАДЪЛЖИТЕЛНО СЕ ИЗПРАЩАТ ПРОБИ ЗА ВИРУСОЛОГИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА АЧС ОТ ВСИЧКИ НАМЕРЕНИ БОЛНИ И/ИЛИ ПОКАЗВАЩИ НЕТИПИЧНО ПОВЕДЕНИЕ, УМРЕЛИ ИЛИ ПОСТРАДАЛИ ПРИ ПЪТНОТРАНСПОРТНИ ПРОИЗШЕСТВИЯ ДИВИ СВИНЕ !!!!

Категории на свиневъдните стопанства на територията на България.

Таблица 1. Индустриални ферми

Област	Брой ферми	Брой свине	Африканска чума Брой проби за лабораторни изследвания за календарна година	Класическа чума Брой проби за лабораторни изследвания за календарна година	Клинични прегледи РВЛ	Клинични прегледи ОВЛ
Благоевград	0	0	0	0	0	0
Бургас	3	38253	174	174	210	12
Варна	4	65612	232	232	280	16
В. Търново	2	16873	116	116	140	8
Видин	1	2429	58	58	70	4
Враца	1	644	56	56	70	4
Габрово	1	1596	58	58	70	4
Добрич	6	56529	348	348	420	24
Кърджали	0	0	0	0	0	0
Кюстендил	0	0	0	0	0	0
Ловеч	4	2414	224	224	280	16
Монтана	1	438	56	56	70	4
Пазарджик	5	17686	290	290	350	20
Перник	0	0	0	0	0	0
Плевен	3	1298	168	168	210	12
Пловдив	1	1859	58	58	70	4
Разград	1	37399	58	58	70	4
Русе	7	95382	406	406	490	28
Силистра	2	25493	116	116	140	8
Сливен	2	1667	112	112	140	8
Смолян	0	0	0	0	0	0
София-град	0	0	0	0	0	0
София-обл.	1	4676	58	58	70	4
Стара Загора	4	9726	232	232	280	16
Търговище	3	17491	174	174	210	12
Хасково	1	335	56	56	70	4
Шумен	7	43350	406	406	490	28
Ямбол	3	19855	174	174	210	12
Общо	63	461005	3630	3630	4410	252

Забележка:

I. Клинични прегледи и проверки:

1. Частно-практикуващите ветеринарни лекари извършват клинични обследвания на всяка пратка свине отиваща за клане и доотглеждане – пратката свине се придружава от чек-лист.
2. Официалните ветеринарни лекари извършват клинични обследвания на всички категории свине и проверки за биосигурност в индустриалните ферми веднъж на всеки три месеца (проверка за биосигурност при всяко посещение (на всеки 3 месеца), клинични прегледи и вземане на проби за АЧС – двукратно годишно най-малко през 4 месеца – виж т.П.4).

Важно: В случай на допълнителни ограничителни мерки във връзка с възникнала чума по свинете – клиничните обследвания на свине преди изпращане на пратка за доотглеждане или клане може да се извърши от официален ветеринарен лекар, съгласно разпореденията на БАБХ.

3. Минималният брой свине, които да бъдат клинично прегледани следва да бъде по схема за откриване на 10 % разпространение с 95% достоверност. В събирателните центрове за семена течност всички нерези следва да бъдат прегледани.

II. Пробовземане и лабораторни изследвания:

1. Проби за АЧС и КЧС се вземат задължително при всяка една повишена смъртност в обекта, като се изпращат за серологично и вирусологично изследване. Взимат се проби са КЧС/АЧС от всяка умряла свиня майка и всеки умрял нерез.

За целите на контрола на АЧС проби за вирусологично изследване се вземат от поне едно умряло прасе на всеки 15 дни от всяка производствена единица в обекта от частно практикуващите лекари.

Проби за АЧС и КЧС се вземат задължително при съмнение, като се изпращат за вирусологично и серологично изследване.

2. Проби за изследване на КЧС се взимат във фермите от частнопрактикуващи ветеринарни лекари на всеки четири месеца по схема за откриване на 10 % разпространение с 95% достоверност.

3. В случай на разплодни свине майки, минималният брой проби за КЧС трябва да е по схема за откриване на 5 % разпространение с 95% достоверност. В събирателните центрове за семена течност, проби се взимат от всички нерези.

4. Проби за АЧС се вземат:

- От частнопрактикуващи ветеринарни лекари 15 дни преди изпращане на пратка животни за вирусологично изследване (в случай на прилагане на чл. 3 (2) от Решение 2014/709/ЕС)

или

- От официални ветеринарни лекари двукратно годишно по схема за откриване на 10 % разпространение с 95% достоверност за серологично изследване (в случай на прилагане на чл. 3 (3) от Решение 2014/709/ЕС).

Таблица 2: Фамилни ферми

Област	Брой ферми	Брой свине	Африканска чума Брой проби за лабораторни изследвания за календарна година	Класическа чума Брой проби за лабораторни изследвания за календарна година	Клинични прегледи РВЛ	Клинични прегледи ОВЛ
Благоевград	13	2410	728	182	130	26
Бургас	11	1418	616	154	110	44
Варна	10	235	560	140	100	40
В. Търново	18	4697	1008	252	180	72
Видин	3	155	168	42	30	12
Враца	1	25	56	14	10	4
Габрово	5	220	280	70	50	10
Добрич	3	1586	168	42	30	12
Кърджали	0	0	0	0	0	0
Кюстендил	4	120	224	56	40	8
Ловеч	9	738	504	126	90	18
Монтана	2	83	112	28	20	8
Пазарджик	10	414	560	140	100	20
Перник	1	10	56	14	10	2
Плевен	28	1121	1568	392	280	112

Пловдив	11	1315	616	154	110	22
Разград	11	1639	616	154	110	44
Русе	4	996	224	56	40	16
Силистра	2	545	112	28	20	8
Сливен	6	2491	336	84	60	12
Смолян	2	53	112	28	20	4
София-град	1	8	56	14	10	2
София-обл.	1	2	56	14	10	2
Стара Загора	13	940	728	182	130	26
Търговище	3	377	168	42	30	6
Хасково	3	87	168	42	30	6
Шумен	10	1084	560	140	100	40
Ямбол	6	1813	336	84	60	12
Общо	191	24582	10696	2674	1910	588

Забележка:

I. Клинични прегледи и проверки:

1. Частно-практикуващите ветеринарни лекари извършват клинични обследвания във фермите, както следва:
  - на всяка пратка свине отиваща за клане и доотглеждане – пратката свине се придружава от чек-лист;
  - четири (4) пъти годишно в във високорискови области;
  - два (2) пъти годишно във всяка ферма в останалата част на страната.
2. Официалните ветеринарни лекари за съответната община извършват клинични обследвания и проверки за биосигурност на всички категории свине във фермите, както следва:
  - на всеки 3 месеца във високорисковите области (проверка за биосигурност при всяко посещение, клинични прегледи и вземане на проби за АЧС – двукратно годишно най-малко през 4 месеца – виж т.П.4);
  - на всеки 6 месеца в останалата част на страната.

Важно: В случай на допълнителни ограничителни мерки във връзка с възникнала чума по свинете – клиничните обследвания на свине преди изпращане на пратка за доотглеждане или клане може да се извърши от официален ветеринарен лекар, съгласно разпорежданията на БАБХ.

3. Минималният брой свине, които да бъдат клинично прегледани следва да бъде по схема за откриване на 10 % разпространение с 95% достоверност. В събирателните центрове за семена течност всички нерези следва да бъдат прегледани.

II. Пробовземане и лабораторни изследвания:

1. Проби за АЧС и КЧС се вземат задължително при всяка една повишена смъртност в обекта, като се изпращат за серологично и вирусологично изследване. Взимат се проби са КЧС/АЧС от всяка умряла свиня майка и всеки умрял нерез. За целите на контрола на АЧС проби за вирусологично изследване се вземат от поне едно умряло прасе на всеки 15 дни от всяка производствена единица в обекта от частно практикуващите лекари. Проби за АЧС и КЧС се вземат задължително при съмнение, като се изпращат за вирусологично и серологично изследване.
2. Проби за КЧС се вземат в животновъдните обекти от регистрираните ветеринарни лекари при спазване изискването за 95% достоверност на резултатите и 20 % разпространение на вируса – веднъж годишно.

3. При съмнение за КЧС минималният брой проби за серологично изследване трябва да позволи откриване на 10 % разпространение с 95% достоверност. В случай на разплодни свине майки, минималният брой проби трябва да е по схема за откриване на 5 % разпространение с 95% достоверност. В събирателните центрове за семена течност, проби се взимат от всички нерези.

4. Проби за АЧС се взимат:

- От частнопрактикуващи ветеринарни лекари 15 дни преди изпращане на пратка животни за вирусологично изследване (в случай на прилагане на чл. 3 (2) от Решение 2014/709/ЕС)

или

- От официални ветеринарни лекари двукратно годишно по схема за откриване на 10 % разпространение с 95% достоверност за серологично изследване (в случай на прилагане на чл. 3 (3) от Решение 2014/709/ЕС).

Таблица 4: Източно-балкански свине

Област	Брой стада	Брой свине	Брой проби за лабораторни изследвания за календарна година	Клинични прегледи РВЛ	Клинични прегледи ОВЛ
Бургас	9	678	486	27	36
Варна	24	1717	1296	72	96
Шумен	17	1113	918	51	68
Общо	50	3508	2700	150	200

Забележка:

I. Клинични прегледи и проверки:

1. Регистрираните ветеринарни лекари извършват клинични обследвания на всеки 4 (четири) месеца за всяка ферма.

2. Официалните ветеринарни лекари за съответната община извършва клинични обследвания на стадата и проверки за биосигурност на всеки 3 (три) месеца за всяка ферма (проверка за биосигурност при всяко посещение, клинични прегледи и вземане на проби за АЧС – двукратно годишно най-малко през 4 месеца – виж т.П.5).

Важно: В случай на допълнителни ограничителни мерки във връзка с възникнала чума по свинете – клиничните обследвания на свине преди изпращане на пратка за отглеждане или клане може да се извърши от официален ветеринарен лекар, съгласно разпорежданията на БАБХ.

3. Минималният брой свине, които да бъдат клинично прегледани следва да бъде по схема за откриване на 10 % разпространение с 95% достоверност. В събирателните центрове за семена течност всички нерези следва да бъдат прегледани.

II. Пробовземане и лабораторни изследвания:

1. Проби за АЧС и КЧС се вземат задължително при всяка една повишена смъртност в обекта, като се изпращат за серологично и вирусологично изследване. Взимат се проби са КЧС/АЧС от всяка умряла свиня майка и всеки умрял нерез. Проби за АЧС

и КЧС се вземат задължително при съмнение, като се изпращат за вирусологично и серологично изследване.

2. Проби за КЧС за серологични изследвания се вземат на терена от регистрираните ветеринарни лекари на ветеринарна практика при спазване изискването за 95% достоверност на резултатите и 10 % разпространение на вируса – веднъж годишно.

3. Проби за КЧС за серологични изследвания се вземат по време на клането на ИБС от официалния ветеринарен лекар на кланицата от всяко заклано животно. Като за година се колят около 600 бр. ИБС.

4. При съмнение за КЧС минималният брой проби за серологично изследване трябва да позволи откриване на 5 % разпространение с 95% достоверност

5. Проби за АЧС се вземат:

- От частнопрактикуващи ветеринарни лекари 15 дни преди изпращане на пратка животни за вирусологично изследване (в случай на прилагане на чл. 3 (2) от Решение 2014/709/ЕС)

или

- От официални ветеринарни лекари двукратно годишно по схема за откриване на 10 % разпространение с 95% достоверност за серологично изследване (в случай на прилагане на чл. 3 (3) от Решение 2014/709/ЕС).

Отглеждане на свине в „заден двор“

1. Регистрираните ветеринарни лекари извършват клинични обследвания, както следва:

- **3 (три) пъти годишно** на 50% от фермите тип “задния двор“ във високорисковите райони.
- **2 (два) пъти годишно** на 50% от фермите тип “задния двор“ в в останалата част на страната

2. Официалните ветеринарни лекари за съответната община извършват клинични обследвания и проверки за биосигурност, както следва:

- **3 (три) пъти годишно** на 50% от фермите тип “задния двор“ във високорисковите райони.
- **2 (два) пъти годишно** на 50% от фермите тип “задния двор“ в в останалата част на страната

3. Проби се вземат задължително при всяка една повишена смъртност в обекта, като се изпращат за серологично и вирусологично изследване.

Приложение II

Обяснения на начина за определяне на броя на пробите по надзорната програма и начин за определяне броя на кръвните проби при свинете за изследване за КЧС.

Брой на свинете в една единица или обект	КЧС - разпространение		
	20%	10%	5%
	Брой на свинете, които трябва да бъдат изследвани(n)		
10	8	10	10
20	10	16	19
30	11	19	26
40	12	21	31
50	12	22	35
60	12	23	38
70	13	24	40
80	13	24	42
90	13	25	43
100	13	25	45
120	13	26	47
140	13	26	48
160	13	27	49
180	13	27	50
200	13	27	51
250	14	27	53
300	14	28	54
350	14	28	54
400	14	28	55
450	14	28	55
500	14	28	56
600	14	28	56
700	14	28	57
800	14	28	57
900	14	28	57
1.000	14	29	57
1.200	14	29	57
1.400	14	29	58
1.600	14	29	58
1.800	14	29	58
2.000	14	29	58
3.000	14	29	58
4.000	14	29	58
5.000	14	29	59
6.000	14	29	59
7.000	14	29	59
8.000	14	29	59
9.000	14	29	59
10.000	14	29	59
> 10.000	14	29	59

Таблицата дава възможност за определяне на индивидуалния брой на свинете, от които се вземат проби за КЧС при достоверност 95%, , при което може да се открие поне едно инфектирано животно при разпространение на заболяването от 5%, 10% или 20%.